

Přednáška č. 1

**ÚVODNÍ PŘEDNÁŠKA -
OBJEKT A PŘEDMĚT STUDIA,
OBSAH PŘEDMĚTU, VÝUKA
DEMOGRAFIE NA JINÝCH
VYSOKÝCH ŠKOLÁCH,
DEMOGRAFIE A EKONOMIE**

OBSAH PŘEDMĚTU

- **Objekt a předmět studia**

- *lidské populace* proces demografické reprodukce, tedy přirozený proces obnovy obyvatelstva důsledkem rození a vymírání

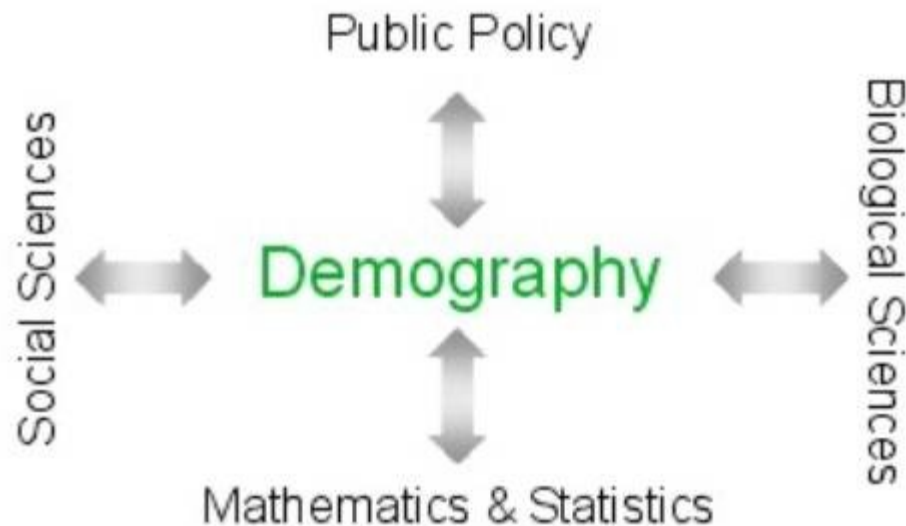
- **Oblast studia**

- mimo studia trendů a kontextů *porodnosti a úmrtnosti* (resp. zdravotního stavu), které jsou základními demografickými procesy, dále zkoumá změny *sňatečnosti, rozvodovosti, potratovosti a migrací*

- analýza demografických procesů umožňuje **zobecňovat pravidelnosti populačního vývoje** jednotlivých populací, hledat zákonitosti, případně **formulovat hypotézy budoucího demografického vývoje**

DEMOGRAFIE V SYSTÉMU VĚD

- Demografie se v systému věd nachází na **rozhraní přírodovědných a společenských oborů**
- Právě její interdisciplinární charakter ji činí zajímavou (v řadě případů i pro ekonomy...)

OBSAH PŘEDNÁŠEK

- Úvod - objekt a předmět demografie,
- Největší demografické excesy v historii lidstva
- Vymezení demografických jevů, demografická data a ukazatele a způsoby jejich získávání, významné osobnosti demografie
- Struktura obyvatelstva podle pohlaví, věku, náboženství, vzdělání, rasová struktura, struktura podle ekonomické aktivity
- Plodnost a porodnost,
- Úmrtnost a nemocnost,

- Celkové charakteristiky přirozené reprodukce,
- Sňatečnost a rozvodovost,
- Demografická revoluce/demografický přechod, druhý demografický přechod, stárnutí populace,
- Populační vývoj světa
- Největší migrační vlny v dějinách lidstva, současná migrační krize
- Populační odhady a projekce,
- Postavení ČR v populačním vývoji světa, současné tendence populačního vývoje ČR.

VÝUKA DEMOGRAFIE NA JINÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V ČR

- **Katedra demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze**
(od roku 1990; prof. J. Rychtaříková, prof. Z. Pavlík)

- **Katedra demografie, Fakulta informatiky a statistiky,
Vysoká škola ekonomická v Praze**
(od roku 1990/1969; prof. V. Roubíček, doc. J.
Langhamrová)

- **Ústav demografie a aplikované statistiky, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních vztahů, Mendelova univerzita v Brně**

- ...dílčím způsobem na řadě dalších vysokých škol

SLOVENSKO

- **Katedra humánnej geografie a demografie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave**

EVROPA

- L'Institut national d'études démographiques (INED), Paris
- Institut de Démographie de l'Université Paris, Panthéon Sorbonne, Paris
- Max-Planck-Institut für demografische Forschung, Rostock
- Centre for Economic Demography, Lund University

- Centre d'Estudis Demogràfics, Universitat Autònoma de Barcelona
- British Society for Population Studies, London School of Economics
- Instytut Statystyki i Demografii, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa
- Department of Public Health, University of Southern Denmark

DEMOGRAFIE A EKONOMIE

- demografické aspekty společenského a hospodářského vývoje a postavení **obyvatelstva** jako **spotřebitele i jako tvůrce produktů a služeb**
- problematika **lidského kapitálu** a jeho měření a související otázky ekonomiky, vzdělávání a zdravotní péče

- vytváření **populačních prognóz** na všech úrovních: - ***v oblasti státní správy a samosprávy,***
 - ***ve státní statistické službě,***
 - ***v soukromém sektoru*** (firemní demografie, průzkum trhu, propagace),
 - ***v ekonomické sféře*** (analýza důsledků stárnutí pracovní síly, ekonomických souvislostí migrace, analýza nezaměstnanosti),
 - ***v sociální sféře*** (navrhování koncepcí sociální politiky s přihlédnutím k pokračujícímu stárnutí populace),
 - ***ve zdravotnictví*** (zdravotnická prevence, zdravotnická statistika, analýza úmrtnosti a příčin úmrtí)
- *prostorová úroveň regionální, národní, mezinárodní.*

- **Obyvatelstvo (populace)** představuje jednu z nejvýznamnějších „ekonomických kategorií“. Např. **úmrtnostní tabulky**, které se používají při výpočtu penzí a penzijních fondů, jsou oficiální tabulky vydávané ČSÚ a aktualizují se každý rok
- Pro aplikovanou ekonomickou praxi jsou velmi důležité **demografické prognózy a projekce (jeden z vrcholů snah demografů, statistiků-ekonomů)**, při nichž se také jako vstupní soubor používají mj. zmíněné úmrtnostní tabulky. Pod pojmem demografická projekce se rozumí souhrn výpočtů, jimiž se **odhaduje další vývoj populace**

- Nejvýznamnějším a nejpodrobnějším zdrojem demografických dat jsou **sčítání lidu (SLDB)**, která se konají v ČR jednou za 10 let od roku 1869 a nelze je ničím nahradit
- **Přesnost prognózy** (s využitím nejen dat ze SLDB) v **průměru klesá s narůstajícím časovým horizontem od vzniku prognózy**, neboť rostoucí časová vzdálenost směrem do budoucnosti poskytuje větší prostor pro vznik nepředvídaných událostí a faktorů, jež odchýlí populační růst od predikovaného trendu.
- Jen pro ilustraci - **populační divize OSN publikovala v roce 2003 projekci obyvatelstva světa do roku 2300.** Podle střední varianty by **v roce 2050** měl mít svět **8,9 mld. obyvatel...**